

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
ODBOR LEGISLATÍVY, STRATÉGIE a ÚSTAVNÉHO PRÁVA
oddelenie stratégie a analytických činností
ŠTÚROVA UL. 2, 812 85 BRATISLAVA 1

Gsa/4 1/22/1000 – 7

Bratislava 28. februára 2023

Opatrenie

Generálny prokurátor Slovenskej republiky vo veci dodatku z 10. novembra 1992 sp. zn. III/2 Gn 1441/1990 k stanovisku z 3. júla 1991 sp. zn. III/2 Gn 1441/1990 k právnemu posudzovaniu peňažných hier medzi občanmi, takto

rozhodol:

Podľa § 10 ods. 2 zákona číslo 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 153/2001 Z. z.“)

sa zrušuje

pisomný dodatok z 10. novembra 1992 sp. zn. III/2 Gn 1441/1990 k stanovisku z 3. júla 1991 sp. zn. III/2 Gn 1441/1990 k právnemu posudzovaniu peňažných hier medzi občanmi a jeho záväznosť pre prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry a asistentov prokurátorov na účely aplikačnej praxe.

Opatrenie neobsahuje odôvodnenie, pretože zákon č. 153/2001 Z. z. výslovne neustanovuje túto časť rozhodnutia ako obligatórnu (ide o rozhodnutie technicko-organizačnej povahy podľa § 10 ods. 18 Trestného poriadku per analogiam).

Opatrenie má charakter konštitutívneho individuálneho právneho aktu s účinkami ex nunc.

M. Žilinka

Dr. h. c. JUDr. Maroš Žilinka, PhD.
generálny prokurátor Slovenskej republiky

Bratislava 3. júla 1991

-26-

S t a n o v i s k o

Generálnej prokuratúry SR k právnemu posudzovaniu
peňažných hier medzi občanmi

Hrou v právnom slova zmysle je spoločenská aktivita medzi občanmi navzájom alebo i medzi občanmi a organizáciami, ktorej cieľom je uspokojenie ich hmotných potrieb dosiahnutím výhry.

Výhra je rozdiel medzi hodnotou získaného plnenia a hodnotou vlozenej investície do hry /stávky/ a spravidla je vyššia ako stávka.

Základom občianskoprávných vzťahov, ktoré v rámci tejto aktivity vznikajú, je zmluva o hre. Jej obligatórnou náležitosťou je stávka a herná podmienka /podmienky/. Zmluva o hre zakladá právo /povinnosť/ na peňažné alebo vecné plnenie, prípadne na plnenie vo výkonoch, pričom vznik, zmena alebo zánik práv a povinností v tomto vzťahu sa viaže na splnenie podmienky /podmienok/ vopred určených v hernom pláne.

Podmienkou, na splnenie ktorej sa viaže plnenie zo zmluvy /výhra - prehra/, môže byť okolnosť alebo udalosť dopredu neznáma alebo náhodilá, avšak subjektívne nikým neovplyvniteľná, alebo okolnosť, alebo udalosť, ktorá je zákonitá, keď sa dodrží kontinuita hry, ktorá je však subjektívne ovplyvniteľná, lebo je závislá od všetkých účastníkov hry.

Zákonom Slovenskej národnej rady č. 194/1990 Zb. o lotériách a iných podobných hrách sú upravené tzv. oficiálne hry.

Medzi občanmi v Slovenskej republike sú v súčasnosti rozšírené aj iné, tzv. neoficiálne hry, napr. HAPPY LINE, FOR YOU, WORLD STAR a iné, na ktoré sa zákon SNR 194/1990 Zb. nevzťahuje, avšak aj napriek tomu ich považujeme za hry v právnom slova zmysle

Rozhodujúcim právnym základom všetkých hier je zmluva o hre /§ 51 OZ/. Právne vzťahy, ktoré na jej podklade vznikajú, majú povahu občianskoprávných vzťahov a spravujú sa tými ustanoveniami Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú vzťahy obsahom a účelom im najbližšie /§ 496 OZ/.

Hry, lotérie a stávky sú československým právnym poriadkom v zásade dovolené, a to bez ohľadu na to, či na ne dopadá režim zákona číslo 194/1990 Zb.

Napriek tomu, ak ich uskutočňovanie /prevádzkovanie, resp. oraganizovanie, sprostredkovanie, alebo hranie/ odporuje zákonom alebo iným všeobecne záväzným právnym predpisom, právna zodpovednosť nie je vylúčená. Možná je najmä občianskoprávna zodpovednosť /za škodu, alebo za neoprávnený majetkový prospech/, administratívnoprávna zodpovednosť /za priestupky a správne delikty/ a trestnoprávna zodpovednosť /za trestné činy/.

V súvislosti s uskutočňovaním hier, lotérií a stávok môže podľa okolností prípadu prichádzať do úvahy najmä trestná zodpovednosť za trestné činy neoprávneného podnikania podľa § 118 Tr. zák., neoprávneného obchodovania s devízovými hodnotami podľa § 118a Tr. zák., ohrozenia devízového hospodárstva podľa § 146 Tr. zák., skrátenia dane podľa § 148 Tr. zák. a podvodu podľa § 250 Tr. zák. Nemožno však vylúčiť zodpovednosť ani za iné trestné činy.

4

O d ô v o d n e n i e

Z podnetov občanov a organizácií doručených orgánom prokuratúry i Policajného zboru SR, ako aj z hromadných informačných prostriedkov získala Generálna prokuratúra SR signály o uskutočňovaní tzv. neoficiálnych peňažných hier na území Slovenskej republiky. Ide o osobitný typ peňažných hier medzi občanmi, ktoré sú v niektorých prípadoch organizované právnickými osobami, neraz aj zahraničnými.

Ide napríklad o peňažné hry HAPPY LINE, FOR YOU, WORLD STAR, GRATIS, EXPRES, JACK POT, TIP, FORTUNA, Kontakt, Rýchla kuriérska služba, Združenie zvyšovania kapitálu, Výpomocné kolektívne sporenie občanov atď. Ich počet sa zvyšuje a narastá i počet občanov, ktorí sú do nich zapojení. Základnéherné pravidlá, napriek určitým odlišnostiam v ich herných plánoch, v povahe a výške stávky a výhry, sú však u väčšiny z nich rovnaké.

Predpokladom vstupu do hry je zaplatenie stávky. Osvedčuje ju "prihláška", "kupón" alebo inak nazvané potvrdenie o zložení úvodnej investície do hry a o jej výške. Treba ju zvyčajne zakúpiť od občana do hry už zapojeného, čo potom nového hrajúceho oprávňuje na zakúpenie predpísaného počtu /2,3,4, resp. i viac/ ďalších prihlášok od prevádzkovateľa /organizátora/ hry alebo od jej sprostredkovateľa, k zaregistrovaniu sa v evidencii hrajúcich a k založeniu vlastnej vetvy predajom týchto prihlášok novým záujemcom o hru. Nový hrajúci je prvým vo vlastnej, ním založenej vetve, a súčasne v poradí druhým vo vetve svojho predchodcu, od ktorého kúpil prvú prihlášku. Počet hrajúcich narastá geometrickým radom v každej novej vetve. Celá hra je súčtom vetiev založených každým novým hrajúcim. Vetvy predchodcov i nástupcov sú kontinuálne. Spájajú ich vzťahy, stávky a ďalšie podmienky hry určené herným plánom. Vzhľadom na geometrický nárast hrajúcich v hre dochádza i ku geometrickému nárastu nových vetiev v jednotlivých kolách hry. Geometrický nárast nových hrajúcich a ich vetiev vedie k neustále rýchlejšiemu nárastu základne nástupcov. Preto sa niekedy takýmto hrám hovorí "pyramída".

Už v hernom pláne sa predpokladá, že na "výhru" svojim predchodcom prispievajú svojimi stávkami ich nástupcovia. To je princíp hry. Každému hrajúcemu musí byť zrejmé, že za iných okolností by mohol každý späť získať iba to, čo do nej sám vložil /stávku/. Všetci hrajúci do hry ale vstupujú s cieľom získať späť nie stávku, ale výhru, t.j. rozdiel medzi plnením a stávkou /niečo viac ako iba stávku/. Uvedené peňažné hry /okrem

vloženej stávky a herných podmienok, na ktoré sa viaže plnenie hry/ robí hrami ďalej to, že výhra, i keď inak zákonitá, sa môže za určitých okolností transformovať v prehru. Hra by totiž nebola hrou, keby všetci účastníci mohli iba vyhrať.

O výhre v týchto prípadoch rozhodujú dve základné podmienky. Prvou je kontinuita, t.j. neprerušenie hry, ktorá je však subjektívne ovplyvniteľná tak hrajúcimi ako aj prevádzkovateľom /organizátorom/ hry.

Druhou zákonitou podmienkou je objektívna ohraničiteľnosť hry, ktorá vzhľadom na kvantitatívny efekt geometrického nárastu hrajúcich v pomere k počtu obyvateľov určitého teritória spôsobuje, že každá takáto hra objektívne nemôže pokračovať v nekonečnom reťazci ani vtedy, keby sa tí istí hrajúci zúčastnili na tej istej hre viackrát.

Zákonitosť druhej základnej podmienky peňažných hier korešponduje so zákonitosťou výhry /alebo prehry/. Nejde však o to isté. Zákonitosť výhry /prehry/ vyjadruje mieru jej pravdepodobnosti. Kým v prvých fázach hry je /v prípade, že bude splnená i prvá, subjektívne ovplyvniteľná podmienka/ aj výhra zákonitá /t.j. miera pravdepodobnosti jej dosiahnutia je 100%-ná/, v neskorších fázach hry sa miera pravdepodobnosti výhry znižuje, až sa zákonitosť výhry v dôsledku pôsobenia druhej zákonytej podmienky hry mení vo svoj protiklad, na zákonitosť prehry.

Z uvedeného vyplýva, že spomínané peňažné hry medzi občanmi sa charakterom svojich herných podmienok vymykajú vymedzeniu pojmu "hra", "lotéria" v zákone číslo 194/1990 Zb., ktorého režim sa na ne preto nevzťahuje.

Uvedené peňažné hry sú aj napriek tomu hrami v právnom slova zmysle, lebo spĺňajú všetky právne náležitosti hier a riadia sa Občianskym zákonníkom.

Občianskoprávna aktivita v oblasti peňažných hier má totiž zjavný zmluvný podklad. Zmluvu o hre Občiansky zákonník síce

výslovne neupravuje, ale v ustanovení § 51 pripúšťa uzatvorenie i takej zmluvy, ktorá nie je výslovne upravená /tzv. nepomenované zmluvy/. Takáto zmluva však nesmie odporovať obsahu alebo účelu Občianskeho zákonníka.

O tom, že Občiansky zákonník faktickú existenciu hier medzi občanmi predpokladá /a to nielen tých, ktoré upravuje zákon č. 194/1990 Zb./, svedčí napríklad aj ustanovenie § 455 ods. 2 OZ, podľa ktorého sa prijatie plnenia z hry alebo stávky uzavretej medzi občanmi a vrátenie peňazí požičaných do hry alebo stávky nepovažuje na neoprávnený majetkový prospech /§ 452 OZ/.

Občianskoprávne vzťahy vzniklé z hier medzi občanmi sa spravujú tými ustanoveniami Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú vzťahy obsahom a účelom im najbližšie /§ 496 OZ/.

Vzhľadom na to, že Občiansky zákonník neobsahuje podrobnosti týkajúce sa týchto hier, možno mať za to, že de lege lata pre ne neexistujú žiadne právne pravidlá, ktoré by stanovovali napríklad kontrolu a dozor nad nimi, režim ich povoľovania, povahu a výšku stávok a výhier, mieru ich pravdepodobnosti, charakter herných podmienok a obsah herného plánu, rozdelenie výnosu z hier a pod.

Oveľa prísnejší režim naproti tomu platí pre prevádzkovanie oficiálnych hier upravených zákonom č. 194/1990 Zb., ktorý v § 4 presne špecifikuje, kto a za akých okolností môže byť ich prevádzkovateľom.

! Výrazom oprávnenia na prevádzkovanie tzv. oficiálnych hier je povolenie vydané príslušným orgánom štátnej správy /Ministerstvom financií SR, okresným alebo obvodným úradom/.

Pokiaľ ide o tzv. neoficiálne peňažné hry, všetky tieto obmedzenia odpadajú, lebo zákon č. 194/1990 Zb. sa na ne nevzťahuje. Teoreticky by preto mohli byť aj predmetom súkromného podnikania, ak by išlo o podnikateľskú činnosť /§ 1 ods. 2, § 6 ods. 1 zák. č. 105/1990 Zb./ a to i vtedy, keby podnikateľom bola fyzická osoba.

Pokiaľ by však prevádzkovanie, organizovanie alebo sprostredkovanie takýchto peňažných hier malo charakter trvalého vykonávania činnosti za účelom získania trvalého zdroja peňažných príjmov a uskutočňovalo by sa bez registrácie, išlo by o činnosť neoprávnenú.

Pojem oprávnenie na prevádzkovanie /organizovanie/ alebo sprostredkovanie lotérií, hier alebo stávk nemožno zamieňať s ich dovoľenosťou /aj keď oba pojmy sa čiastočne prelínajú/. To platí tak pre tzv. oficiálne, ako aj pre neoficiálne hry.

Vychádzajúc z Občianskeho zákonníka a zo zákona SNR č. 194/1990 Zb., možno vyvodiť záver, že hry, lotérie a stávky, bez ohľadu na to, či ide o oficiálne alebo o neoficiálne hry, sú v zásade dovoľené. V našom právnom poriadku neexistuje totiž žiadna norma, ktorá by ich výslovne zakazovala. Zákaz neplynie ani z Trestného zákona, ktorý neobsahuje osobitnú skutkovú podstatu hazardnej alebo nedovoľenej hry tak, ako je tomu v iných štátoch, napr. Rakúsko, SRN a Švédsko.

Podľa článku 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, vydanéj ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., môže každý konať to, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Každý má právo podnikáť a vykonávať inú hospodársku činnosť. Zákon síce môže ustanoviť pre výkon určitých činností podmienky alebo obmedzenia /čl. 26 ods. 1, 2 Listiny/, ale pokiaľ ide o tzv. neoficiálne peňažný hry /ich prevádzkovanie/, zatiaľ tak neurobil.

Ani v našom právnom poriadku nemožno dovoľenosť hier, lotérií a stávk chápať absolútne. Ich zmluvný základ /u oficiálnych aj neoficiálnych hier/ vylučuje, aby zmluva o hre odporovala zákonu, obchádzala ho alebo sa priečila záujmom spoločnosti /§ 39 OZ/. V takom prípade by bola neplatná. Neplatnou /a nedovoľenou/ bude napríklad zmluva o hre, ktorá by bola spojená so splnením podmienky, zložením stávky alebo získaním výhry spôsobom zakladajúcim niektorý z trestných činov uvedených v osobitnej časti Trestného zákona.

Aj u tzv. neoficiálnych peňažných hier treba preto skúmať, či neodporujú iným zákonom a ďalším všeobecne záväzným právnym predpisom. To platí predovšetkým u tých hier, ktoré sú spravidla spojené so vstupom devízových tuzemcov do záväzkov s devízovými cudzincami, ktoré znejú na plnenie v cudzej mene, prípadne sa u nich predkladajú platby do cudziny alebo vývoz devízových prostriedkov. V takýchto prípadoch treba skúmať, či hry neodporujú devízovým predpisom /zákon č. 528/1990 Zb., vyhláška č. 583/1990 Zb./ a či v súvislosti s prevádzkovaním takýchto hier nebola spôsobená škoda čs. devízovému hospodárstvu.

Prevádzkovanie, organizovanie alebo sprostredkovanie zahraničnej peňažnej hry na území ČSFR môže mať tiež charakter neoprávnenej zahranično-obchodnej činnosti /zák. čís. 42/1980 Zb. v znení zák. č. 102/1988 Zb. a čís. 113/1990 Zb./.

Prevádzkovateľom /organizátorom/ doposiaľ známych peňažných hier sú spravidla právnické osoby. Prevádzkovateľ sám však "nehrá", ale stanoví herný plán, prijíma stávky, eviduje hrajúcich, sprostredkúva medzi nimi kontakt, vyhodnocuje plnenie herných podmienok, vypláca výhry, t.j. obstaráva veci hrajúcich. Nerobí si nárok na výhru, ale účtuje si náhradu za poskytnuté služby. Obsah vzťahu medzi prevádzkovateľmi /organizátorom/ hry a hrajúcimi je iný ako medzi hrajúcimi navzájom a má aj iný právny podklad. Nie je ním zmluva o hre, ale zmluva o obstarávateľskej službe /§§ 222-238 OZ/, ak je prevádzkovateľom právnická osoba /viď. aj § 496 OZ/, prípadne zmluva o obstaraní veci iného, ak je prevádzkovateľom hry fyzická osoba /§§ 410-411 OZ/. Tu treba pripomenúť, že aj obstarávateľ veci iného má podľa § 411 OZ právo na odmenu, ak bola dohodnutá a zodpovedá výsledku vynaloženého pričinenia. Právo na úhradu ceny obstarávateľskej služby má zase podklad v ustanovení § 284 OZ.

Na druhej strane však, ak vznikne porušením právnej povinnosti /plynúcej zo zmluvy alebo zo všeobecne záväzných právnych predpisov/ škoda, prichádza do úvahy i zodpovednosť za jej spôsobenie. Ak je zodpovedným občan /fyzická osoba/, zodpovedá za

škodu podľa § 420 OZ, ak organizácia, zodpovedá podľa § 421 a nasl., § 288, §§ 233-238 OZ.

To isté v podstate platí aj o sprostredkovateľovi, pokiaľ vstupuje do vzťahu medzi prevádzkovateľom /organizátorom/ hry a hrajúcim. Môže ním byť právnická i fyzická osoba. Generálna prokuratúra SR má dokonca poznatky, že u niektorých peňažných hier vystupuje vo vzťahu k zahraničnému prevádzkovateľovi /organizátorovi/ hry a tuzemským hrajúcim ako sprostredkovateľ Slovenská štátna sporiteľňa. Ustanovenie § 9 ods. 3 zákona č. 158/1990 Zb. o bankách a sporiteľniach a § 18a ods. 2 Hospodárskeho zákonníka to v zásade nevylučuje /ak ide o oprávnené vykonávanú zahraničnospodársku činnosť a pokiaľ sa tým nemarí plnenie úloh vyplývajúcich z povinného predmetu činnosti atď./. Aj tu ide o služby sprostredkovateľské, nie peňažné v zmysle ustanovení §§ 325-344 OZ a vyhlášky č. 47/1964 Zb. /v znení vyhlášok č. 139/1969 Zb., 31/1990 Zb. a č. 146/1990 Zb./.

Podľa niektorých názorov tzv. peňažné neoficiálne hry sú vzhľadom na charakter svojho herného plánu už v samotnom základe "podvodné". S tým však nemožno súhlasiť.

Pre peňažné hry je typické, že hrajúci spravidla dostane herný plán alebo je s ním inak oboznámený. Pritom už zo samotného herného plánu je odvoditeľná tak pozitívna /zákonitosť výhry/, ako aj negatívna zákonitosť /zákonitosť prehry/. Je matematicky dokázateľná a nie je rozhodujúce, že hrajúci sa vlastnou vinou o nej nepresvedčil. Do hry vstúpil na základe vlastného rozhodnutia, slobodne a vážne, s úmyslom získať výhru. Chcel teda získať niečo viac ako vloženú stávkku. Pritom predpokladal alebo musel predpokladať, že nebyť rizika prehry, mohol by každý hrajúci získať späť iba svoju vlastnú stávkku, teda vedel, že predpoklad jeho výhry korešponduje s predpokladom prehry iného hrajúceho.

Uzavretím zmluvy o hre a jej herných podmienkach vznikol konsenz nielen ohľadom možnosti výhry, ale aj ohľadom možnosti prehry. Ide o dve stránky toho istého javu, ktoré tvoria

podstatu hry. Nie je rozhodujúce, že vo fáze, keď vstúpil on do hry, už začala pôsobiť zákonitosť prehry. Ani to, že sa o tom nepresvedčil. Ak sa spoliehal, že uvedená zákonitosť nepostihne práve jeho /ale niekoho iného/, v tom spočíva jeho prehra.

U fyzických osôb, ktorých spôsobilosť na právne úkony nie je pre nedostatok veku alebo duševnú poruchu vylúčená alebo obmedzená, sa už zo zákona predpokladá taký stupeň ich rozumovej a mravnej zrelosti, ktorý im umožní náležite posúdiť možné dopady ich konania, negatívne i pozitívne. Ak bola zmluva o hre inak právne perfektná, je záväzná /pacta sunt servanda/. Odstúpiť od nej možno /ako od každej inej občianskoprávnej zmluvy/, len ak to Občiansky zákonník stanovuje alebo ak to bolo účastníkmi zmluvy vopred dohodnuté. Podľa § 49 OZ je dôvodom odstúpenia od zmluvy omyl jej účastníka alebo jeho tieseň pri uzatváraní zmluvy.

V prípade, ktorý je uvedený vyššie, nejde o podvod v právnom slova zmysle. O podvod by šlo len vtedy, keby už v samotnom hernom pláne bol obsiahnutý tzv. podvodný prvok, t.j. keby výhra za prevádzkovateľom peňažnej hry vyhlásených herných podmienok vôbec nebola možná alebo by bola možná len za iných podmienok, než boli proklamované atď. Omyl hrajúceho spočívajúci len v tom, že sa mylne domnieval, že práve on bude výhercom, je irelevantný.

U hier, lotérií a stávk, či sú oficiálne alebo neoficiálne, je možná i trestná zodpovednosť. Nič na tom nemení fakt, že uvedené hry sú v zásade čs. právnym poriadkom dovolené.

Aj keď sa v praxi orgánov činných v trestnom konaní dovolenost hier v minulosti rešpektovala, bolo možné trestne /alebo administratívne/ postihnúť hráčov hazardných hier. Ani tu však nebola predmetom postihu priamo samotná hra. Predmetom postihu bol parazitný spôsob života, ktorý súvisel s ich usku-točňovaním. Rovnako mohol súvisieť aj s inými spoločensky odsudzovanými činnosťami /napríklad s prostitúciou, žobrotou atď./. Takýto zdroj obstarávania si hmotných prostriedkov pre

život, v súdnej praxi považovaný za nekalý, ešte sám na trestný postih nepostačoval. Len ak si páchatel prostriedky pre život obstarával nekalým spôsobom /teda i hazardnými hrami/ a súčasne sa sústavne vyhýbal poctivej práci, mohlo byť jeho konanie kvalifikované ako trestný čin príživníctva podľa § 203 Tr. zák. V niektorých prípadoch mohlo ísť o prečin podľa § 10 zákona č. 150/1969 Zb. alebo priestupok podľa § 19 zákona č. 60/1961 Zb. Účinnosťou novely Trestného zákona /zákon číslo 175/1990 Zb./ a nového zákona o priestupkoch č. 372/1990 Zb. sa situácia podstatne zmenila.

Výrazom zvýšeného výskytu peňažných hier medzi občanmi je nárast podaní občanov, v ktorých na ne upozorňujú orgány činné v trestnom konaní, sťažujú sa, že účasťou v hre boli poškodení alebo že v hre boli dokonca podvedení, vyzývajú k uplatneniu trestnej zodpovednosti voči prevádzkovateľom /organizátorom/ alebo sprostredkovateľom hier alebo voči hrajúcim, dožadujú sa náhrady škody alebo aspoň právneho poučenia ohľadom ďalšieho postupu atď. Nie všetky oznámenia teda majú podľa svojho obsahu /§ 59 ods. 1 Tr. por./ charakter oznámení o trestnom čine.

Treba zdôrazniť, že podľa § 158 ods. 1 Tr. por. je prokurátor, vyšetrovateľ a vyhľadávací orgán povinný prijímať a preverovať len také oznámenia, ktoré obsahujú skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin. Podania posudzujú vždy podľa ich obsahu, aj keď sú nesprávne označené. To znamená, že ak podanie svojim obsahom nie je oznámením o trestnom čine, musí byť postúpené príslušnému orgánu, pokiaľ to povaha veci pripúšťa. Jeho pisateľ musí byť o tomto opatrení upovedomený. Ak to povaha veci nepripúšťa, musí byť pisateľovi dané aspoň primerané právne poučenie o ďalšom postupe a vysvetlené stanovisko prokurátora, vyšetrovateľa alebo vyhľadávacieho orgánu. Pokiaľ ide o podanie doručené prokuratúre, treba skúmať, či nejde o podnet na výkon všeobecného dozoru, sťažnosť atď.

Trestný zákon v osobitnej časti skutkovú podstatu trestného činu nedovolennej hry neobsahuje. Uskutočňovanie /organizovanie, resp. prevádzkovanie, sprostredkovanie alebo hranie/ hier, lotérií a stávok samo osebe teda ešte trestným činom byť nemôže.

To ale neznamená, že v súvislosti s uskutočňovaním hier nemôže dôjsť k spáchaniu iného trestného činu.

Bez ohľadu na to, či ide o tzv. oficiálnu alebo neoficiálnu hru, nie je vylúčené spáchanie trestného činu v prípade, že rozpor zmluvy o hre so zákonom /§ 39 OZ/ je založený na takom konaní, ktoré po formálnej a materiálnej stránke zakladá trestný čin. Nie je rozhodujúce, či znaky určitého trestného činu napĺňa konanie organizátora /prevádzkovateľa/, resp. sprostredkovateľa hry alebo hrajúceho. Rovnako nie je dôležité, či to, čo robí určité konanie trestným činom, spočíva v hernom pláne, v herných podmienkach, alebo v povahe stávky alebo výhry, alebo spočíva v iných aspektoch hry. Na dokumentovanie tohto tvrdenia by bolo možné uviesť celý rad konkrétnych príkladov.

Typickým príkladom hry, ktorá by zo strany hrajúceho súvisela s trestným činom krádeže podľa § 247 ods. 1 Tr. zák. alebo sprenevery podľa § 248 ods. 1 Tr. zák., by bolo, ak by do hry vložil ako stávku cudziu vec, ktorú si privlastnil tým, že sa jej zmocnil, alebo ktorá mu bola zverená, a tak by na cudzom majetku spôsobil škodu nie nepatrnú. Ňou sa v zmysle § 89 ods. 14 a nariadenia vlády ČSFR č. 99/1991 Zb. v súčasnosti považuje škoda vo výške najmenej 1.000,- Kčs. Ak by šlo o nižšiu škodu, mohlo by sa jednáť o priestupok proti majetku podľa § 50 zákona č. 372/1990 Zb.

Uvedených trestných činov by sa mohol dopustiť aj organizátor hry /resp. jej sprostredkovateľ/ tým, že by si stávky vložené do hry v rozpore s herným plánom privlastnil.

Nie je vylúčené ani to, že organizátor /resp. sprostredkovateľ/ iba predstiera príjem stávok do hry a hrajúcich uvádza v otázke, že ide o hru, do omylu, na základe ktorého seba alebo iného neoprávnene obohatí a spôsobí tým na cudzom majetku škodu aspoň nie nepatrnú. Tu by šlo o trestný čin podvodu podľa § 250

Osobitná situácia by mohla vzniknúť vtedy, ak by sa hrajúci stávkou vloženú do hry snažil získať späť tým, že by sa jej zmocnil alebo keby v úmysle sa jej zmocniť použil proti inému násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia. Stávka vložená do hry má už charakter cudzej veci v zmysle § 247 ods. 1 a § 234 ods. 1 Tr. zák. a konanie páchatela by mohlo byť kvalifikované ako trestný čin krádeže podľa § 247 ods. 1 alebo lúpeže podľa § 234 ods. 1 Tr. zák. /viď. stanovisko Najvyššieho súdu ČSSR č. 13 z roku 1976, Zbierka súdnych rozhodnutí a stanovísk NS ČSSR, zošit č. 4-5/1976, strana 173-181/.

Taktiež nie je vylúčené, že hrajúci bude v súvislosti s podmienkami hry alebo v súvislosti s plnením predstavujúcim výhru alebo prehru iným násilím, hrozbou násilia alebo inej ťažkej ujmy nútený, aby niečo konal, opomenul alebo trpel /trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1 Tr. zák./, prípadne, že na donútenie k takému konaniu /opomenutiu konania/ bude využitá jeho tieseň alebo závislosť /trestný čin útlaku podľa § 237 Tr. zák./ alebo že v súvislosti so zapojením sa do hry bude niekým iným, ktorý využije jeho tieseň, neskúsenosť, rozumovú slabosť alebo rozrušenie, pohnutý k tomu, aby mu poskytol alebo slúbil plnenie, ktorého hodnota je k hodnote vzájomného plnenia v hrubom nepomere /trestný čin úžery podľa § 253 ods. 1 Tr. zák./.

Takto by bolo možné demonštrovať celý rad ďalších protiprávnych konaní, ktoré by mohli byť trestnými činmi a ktoré sa môžu vyskytnúť aj v rámci hier uskutočňovaných medzi občanmi. Len ťažko možno vopred predvídať, aké rôzne protiprávne konania sa môžu v súvislosti s hrami, menovite s ich hernými pravidlami, resp. podmienkami, stávkami, charakterom výhry /prehry/ a s technickou stránkou ich realizácie vyskytnúť a o aké trestné činy môže v tom-ktorom určitom prípade ísť.

Teoreticky nie je vylúčený, tak ako v iných oblastiach spoločenského života, výskyt ktoréhokoľvek trestného činu, ktorý je obsiahnutý v našom Trestnom zákone. To záleží od okolností prípadu.

Okrem už spomenutých trestných činov proti majetku a slobode však podľa povahy vecí v spojitosti s realizáciou hier prichádzajú do úvahy predovšetkým niektoré trestné činy hrubo narušujúce občianske spolužitie, napríklad poškodzovania cudzích práv - § 209 Tr. zák., niektoré trestné činy proti rodine a mládeži - § 217 Tr. zák., podávanie alkoholických nápojov mládeži - § 218 Tr. zák./, ďalej trestné činy proti životu a zdraviu /najmä ublíženia na zdraví - §§ 221-224 Tr. zák./, ale aj iné.

Ide o značne extenzívny pohľad na možnú trestnú zodpovednosť v spojitosti s hrami /aj keď ani ten nemožno opomenúť/. Nie je orientovaný na samotnú právnu podstatu hier, ale na negatívne aspekty, ktoré sa v súvislosti s nimi /ako s každým iným spoločenským javom/ môžu v reálnom živote vyskytnúť. Trestno-právne posúdenie takýchto konaní nie je problematické.

Oveľa zložitejšie je ale trestnoprávne posúdenie takých hier, kde sa podobné javy /konania/ zjavne nevyskytujú a kde ide o trestnoprávne posúdenie len ich samotnej podstaty. V tomto zmysle treba hry, lotérie a stávky skúmať najmä z hľadiska, či ich organizovaním /prevádzkovaním/, resp. i sprostredkovaním alebo hraním nedochádza k páchaniu trestných činov neoprávneného podnikania podľa § 118 Tr. zák. alebo podvodu podľa § 250 Tr. zák. alebo ohrozenia devízového hospodárstva podľa § 146 Tr. zák. a skrátenia dane podľa § 148 Tr. zák.

Už bolo uvedené, že organizovanie /sprostredkovanie/ hier, lotérií a stávok má vo vzťahu k hrajúcim charakter služby. V každom prípade ide o zárobkové podnikanie, pokiaľ stávky, výhry /prehry/ a odmena organizátorovi /prevádzkovateľovi/, resp. sprostredkovateľovi hry má majetkovú povahu. Aby však mohlo ísť o trestný čin, vyžaduje sa, aby podnikanie malo väčší rozsah, to znamená, aby jeho celkový objem /obrat/ bol vo finančnom vyjadrení najmenej 20.000,- Kčs /analógia § 89 ods. 14 Tr. zák., v spojení s nariadením vlády ČSFR č. 99/1991 Zb./.. Nie je nutné, aby bol takýto veľký i samotný zisk z podnikania. Ide o úmyselný trestný čin, u ktorého sa vyžaduje úmyselné zavinenie.

Dôležitým /a najproblematickejším/ znakom základnej skutkovej podstaty tohto trestného činu je, že musí ísť o podnikanie neoprávnené. Neoprávnenosť nie je celkom identická s nedovolenosťou hier. Aj inak dovoľené /resp. nezakázané/ hry môžu byť neoprávnené. Kedy je prevádzkovanie /organizovanie/, resp. sprostredkovanie hier neoprávnené, to už bolo vysvetlené. Ak ide o lotérie alebo iné podobné hry, na ktoré sa vzťahuje zákon SNR č. 194/1990 Zb., jej prevádzkovanie je neoprávnené vždy, ak ju právnická, resp. fyzická osoba organizuje /prevádzkuje/ na území ČSFR bez povolenia príslušného orgánu štátnej správy. Primerane to platí aj na sprostredkovávanie takýchto hier /§ 4 ods. 7 citovaného zákona/. Pokiaľ ide o fyzickú osobu, vydanie povolenia na ich prevádzkovanie je vylúčené i vtedy, keby šlo o súkromného podnikateľa, a teda je vždy neoprávnené. (§ 4 ods. 3 citovaného zákona)

Na prevádzkovanie /organizovanie/, resp. sprostredkovanie hier, na ktoré zákon č. 194/1990 Zb. nedopadá, sa osobitné povolenie nevyžaduje. Aj ono však môže byť neoprávnené, ak:

a/ má charakter podnikania /napríklad činnosť nelegálnej stávkovej kancelárie na organizovanie, resp. sprostredkovanie takýchto hier/ v zmysle § 1 ods. 2 zákona č. 105/1990 Zb. a uskutočňuje sa bez registrácie /§ 6 ods. 1 citovaného zákona/,

b/ má charakter zahraničnohospodárskej činnosti vykonávanej neoprávnene /viď. vyššie/. Tu treba pripomenúť, že aj súkromný podnikateľ /fyzická alebo právnická osoba/, ktorý by mal na takúto podnikateľskú činnosť oprávnenie /viď. § 6 ods. 1 cit. zákona/, je oprávnený vykonávať zahraničnohospodársku činnosť len za podmienok ustanovených osobitnými predpismi /§ 18 ods. 4 zákona č. 105/1990 Zb., zákon č. 42/1980 Zb. o hospodárskych stykoch so zahraničím, v znení neskorších a vykonávacích predpisov/.

Účasť na hre /aj keby priniesla hrajúcemu opakovanú výhru/ nemožno považovať za podnikanie v zmysle § 118 ods. 1 Tr. zák. a § 1 ods. 2 zákona č. 105/1990 Zb., a teda nemôže byť trestným činom nedovoleného podnikania.

Trestný čin podvodu podľa § 250 Tr. zák. môže spáchať každý - organizátor /prevádzkovateľ/ hry, jej sprostredkovateľ i hrajúci. Možno ho spáchať tak u tzv. oficiálnych lotérií a hier, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 194/1990 Zb., ako aj u hier tzv. neoficiálnych.

Predpokladom trestnosti u trestného činu podvodu je omyl, ktorý je základom neoprávneného obohatenia sa páchatela. Do omylu môže byť poškodený uvedený páchatelom, ale aj niekým iným. Páchatel však musí vedieť, že poškodený koná v omyle. Kedy ide u zmlúv o hrách o omyl, to už bolo vysvetlené. O omyl nemôže ísť vtedy, ak hrajúci nedoceníl/i keď o ňom vedel/ riziko prehry. Zmluvou o hre ho prijal, pristúpia na všetky herné podmienky, ktoré mu boli, resp. mohli byť známe. O omyl by mohlo ísť len vtedy, keby mu herné podmienky boli utajené alebo keby bol o nich informovaný nepravdivo a pritom bol herný plán postavený tak, že možnosť prislúbenej výhry už vopred vylučoval a že v celom priebehu hry by bolo zákonité len získanie prospechu /neoprávneného/ len na strane organizátora /prevádzkovateľa/ hry. Podvod môže byť teda už v samotnom hernom pláne, ale môže spočívať i v jeho obídení /napríklad, ak prevádzkovateľ hracieho automatu do neho urobí taký technický zásah, že hrajúci herným plánom, napriek zloženiu stávky, prislúbenú výhru nezíska alebo ju získa len sčasti/. Škodou u trestného činu podvodu spáchaného organizátorom /prevádzkovateľom/ hry alebo jej sprostredkovateľom nie je prisvojenie si výhry, ale prisvojenie si stávky hrajúceho. Škodou /skutočnou alebo hroziacou/ u podvodu spáchaného hrajúcim je zase, naopak, výhra /napríklad sfalšovaním tiketu Športky/, ktorú hrajúci získal alebo sa snažil získať na úkor organizátora /prevádzkovateľa/ hry v rozpore s herným plánom, uvedúc ho do omylu alebo využijúc niečí omyl.

Trestným činom ohrozenia devízového hospodárstva, u ktorého sa tiež vyžaduje úmyselné zavinenie, môže byť len také protiprávne konanie, ktoré odporuje devízovým predpisom, súčasne z neho vzniká i škoda čs. devízovému hospodárstvu. U tohto trestného činu sa vyžaduje škoda najmenej 20.000,- Kčs. Ak ide o nižšiu škodu, alebo o konanie odporujúce devízovým predpisom, z ktorého škoda nevznikla, takéto konanie môže byť právne posúdené len ako devízový priestupok podľa § 43 zákona č. 528/1990 Zb. Podľa § 45 citovaného zákona možno za devízový priestupok uložiť /okrem napomenutia/ pokutu až do výšky 50.000,- Kčs a prepadnutie vecí /podľa povahy priestupku/.

Závažnou formou ohrozenia devízového hospodárstva, ku ktorému dochádza aj v súvislosti s tzv. zahraničnými peňažnými hrami, je obchodovanie s devízovými hodnotami. Ide vlastne o určitú formu neoprávneného podnikania poškodzujúceho devízové hospodárstvo, ktoré je za určitých podmienok trestné, aj keď vzniklá škoda nedosahuje 20.000,- Kčs /§ 147 ods. 1 Tr. zák./ alebo aj keď devízová škoda vôbec nevznikla.

Na podklade zákona č. 545/1991 Zb., ktorý nadobudol účinnosť 1. februárom 1991, bol Trestný zákon doplnený o novú skutkovú podstatu trestného činu neoprávneného obchodovania s devízovými hodnotami /§ 118a Tr. zák./. Toto ustanovenie je vo vzťahu k ustanoveniu obsahujúcemu skutkovú podstatu trestného činu neoprávneného podnikania podľa § 118 Tr. zák. ustanovením špeciálnym.

Čo sa považuje za neoprávnené obchodovanie s devízovými hodnotami, to vysvetľuje § 2 písm. f/ a § 7 zákona č. 528/1990 Zb. Rovnako i to, čo sú to devízové hodnoty a devízové prostriedky /§ 2 písm. e/, § 1 ods. 1 citovaného zákona/. Pokiaľ sa v základnej skutkovej podstate pre trestnosť obchodovania s devízovými hodnotami /§ 118 ods. 1 písm. a// vyžaduje jeho väčší rozsah, treba ním rozumieť celkový objem obchodu vo finančnom vyjadrení, a to v Kčs /prepočtom podľa kurzu platného v deň realizácie obchodu k cudzej mene, vyhláseného ŠBČS osobitne pre valuty i devízy/. Nejde teda o zisk z kúpy, predaja alebo

výmeny devízových prostriedkov /valút alebo devíz/. Ten môže byť, pravda, i menší, alebo aj nijaký. Väčším rozsahom sa v zmysle § 89 ods. 14 Tr. zák. a nariadenia vlády ČSFR č. 99/1991 Zb. rozumie /analogicky/ rozsah dosahujúci najmenej 20.000,- Kčs. Neoprávnené podnikanie s devízovými prostriedkami môže byť trestným činom, aj keď menšieho rozsahu, pokiaľ sa ho dopustil páchatel, ktorý bol za takýto alebo obdobný čin v posledných dvoch rokoch odsúdený /špeciálna alebo rovnorodá kriminálna recidíva/ alebo v poslednom roku za neoprávnenú kúpu, predaj alebo výmenu devízových hodnôt postihnutý /t.j. ak už bol postihnutý za devízový priestupok podľa § 43 písm. a/ zákona č. 528/1990 Zb./.

U trestného činu neoprávneného obchodovania s devízovými hodnotami podľa § 118a ods. 1 Tr. zák. sa vznik devízovej škody nevyžaduje /kým u trestného činu ohrozenia devízového hospodárstva podľa § 146 ods. 1 Tr. zák. je väčšia škoda spôsobená devízovému hospodárstvu nutným predpokladom trestnosti činu/. Môžu sa ho dopustiť tak devízoví tuzemcovia /fyzické i právnické osoby - viď § 5 ods. 1, 2 zákona č. 528/1990 Zb./, ako aj devízoví cudzozemcovia § 17 ods. 1 a nasl. Tr. zák./.

U organizátorov /prevádzkovateľov/ a sprostredkovateľov peňažných hier medzi občanmi nie je vylúčené ani podozrenie zo spáchania trestného činu skrátenia dane podľa § 148 ods. 1 Tr. zák. Dopustí sa ho ten, kto vo väčšom rozsahu skráti daň, poplatok alebo inú podobnú dávku. Potresce sa odňatím slobody až na tri roky alebo peňažným trestom.

Väčším rozsahom sa rozumie vo finančnom vyjadrení rozsah najmenej 20.000,- Kčs.

O akú daň by sa malo v konkrétnom prípade jednať, to záleží na tom, či prevádzkovateľom /organizátorom/ alebo sprostredkovateľom peňažnej hry medzi občanmi je fyzická alebo právnická osoba /vrátane súkromného podnikateľa, ak je právnickou osobou/. U fyzickej osoby prichádza do úvahy daň z príjmov obyvateľstva /§ 3 zákona č. 389/1990 Zb./, u právnických osôb /vrátane súkromného podnikateľa zapísaného do podnikového registra - § 14 ods.

1 zákona č. 105/1990 Zb./ zase najmä dôchodková daň /zák. č. 157/1989 Zb. v znení zákona č. 108/90 Zb./, odvod do štátneho rozpočtu /zák. č. 156/1989 Zb./, daň z obratu /podľa povahy veci/.

Účastníci hier /tzv. oficiálnych i neoficiálnych/ sa trestného činu skrátenia dane dopustiť nemôžu, lebo eventuálne výhry z lotérií, stávk a iných podobných hier sú od dane z príjmov obyvateľstva oslobodené /§ 4 písm. f/, zákona č. 389/1990 Zb./.

Záverom treba podotknúť, že jednotlivé formy právnej zodpovednosti sa navzájom nevylučujú. Popri zodpovednosti za trestný čin možno napríklad uplatniť i zodpovednosť občiansko-právnu /za škodu alebo neoprávnený majetkový prospech/.

Protiprávne konania, ktoré po formálnej a materiálnej stránke nevykazujú znaky trestného činu, môžu byť priestupkom /§ 2 ods. 1 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch/. V prípade prevádzkovania lotérií a iných podobných hier, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 194/1991 Zb., bez povolenia, v rozpore s ním alebo v rozpore s citovaným zákonom, či herným plánom, môže ísť o správny delikt, za ktorý môže príslušný orgán štátnej správy uložiť právnickej osobe pokutu vo výške od 5.000,- Kčs do 300.000,- Kčs a fyzickej osobe až do 20.000,- Kčs.

Riaditeľ odboru:
JUDr. Ivan Segeš